

28. február 2025

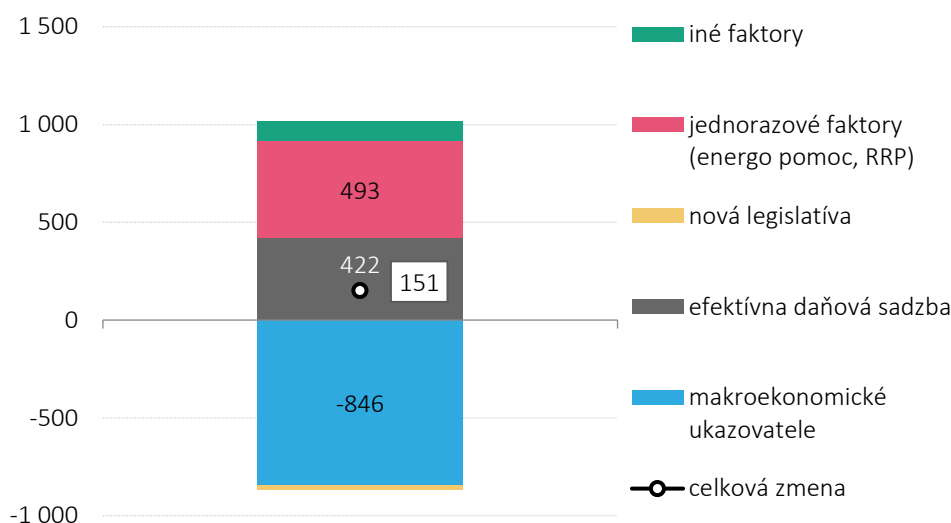
Dane rástli v roku 2023 mierne lepšie ako sa očakávalo

Vyhodnotenie daňovej prognózy na rok 2023

Kolektív IFP

Skutočné daňovo-odvodové príjmy verejnej správy za rok 2023 boli oproti Rozpočtu VS na roky 2023 až 2025¹ o 151 mil. eur vyššie (0,4 % odhadovaných príjmov). Za vyššími príjmami sú najmä jednorazové efekty vyplývajúce z čerpania plánu obnovy a vyplácanej energopomoci domácnostiam ale aj vyššia ziskovosť podnikov. Naopak, nadhodnotené makroekonomické očakávania, predovšetkým vývoja trhu práce a spotreby domácností, negovali väčšinu pozitívnych efektov.

Graf 1: Vyhodnotenie prognózy na rok 2023 oproti rozpočtu po faktoroch (mil. eur)

Zdroj: IFP

Daňové príjmy verejnej správy na rok 2023 boli prognózované vo výške 38,4 mld. eur. Skutočná výška príjmov bola 38,6 mld. eur (31,4 % HDP), čo znamená oproti odhadu nárast o 151 mil. eur (Tabuľka 1). Podľa predbežného hodnotenia zverejneného v júli 2024² bola odchýlka 0,5 mld. eur (1,4 % odhadovaných príjmov). V tom období sa očakával výnos zo Solidárneho príspevku v objeme 317 mil. eur, ktorý napokon nebol zaplatený. Oproti prognóze zaznamenala najvyšší nominálny nárast korporátne daň (+436 mil. eur), ktorá pokračovala v silnom medziročnom raste aj v roku 2023.

Tabuľka 1: Odhad daňových príjmov a skutočnosť za rok 2023 (ESA2010, mil. eur)

	Odhad Výboru (september 2022)	Skutočnosť	Rozdiel (mil. eur)	Rozdiel (v %)
DPFO zo závislej činnosti	4 678	4 541	-136	-2,9
DPFO z podnikania	160	143	-17	-10,7
DPPO	3 920	4 356	436	11,1
Zrážková daň	369	431	62	16,8
DPH	9 884	9 848	-36	-0,4

¹ Odhad Výboru pre daňové prognózy zo septembra 2022

² <https://www.mfsr.sk/sk/financie/institut-financnej-politiky/publikacie-ifp/komentare/komentare-z-roku-2024/6-vyhodnotenie-prognozy-prijmov-vydavkov-za-rok-2023-jul-2024.html>

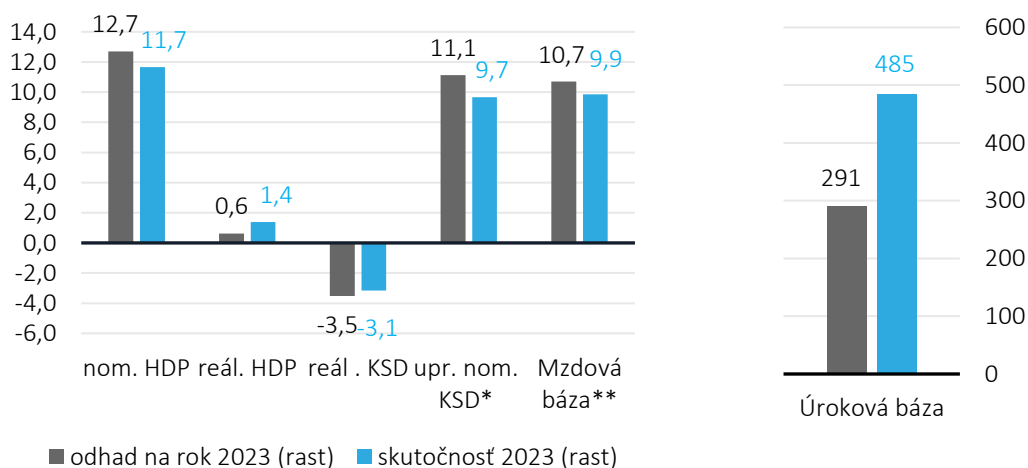
Spotrebné dane	2 548	2 600	52	2,0
Ostatné dane*	1 250	1 353	103	8,2
Sociálna poisťovňa	10 367	10 136	-231	-2,2
Zdravotné poisťovne	5 285	5 204	-81	-1,5
Spolu	38 460	38 611	151	0,4
% HDP (skutočnosť 2023)	31,3%	31,4%	0,1 p.b.	-

*osobitný odvod z podnikania v regulovaných odvetviach, poplatky RTVS, dane z medzinárodného obchodu, miestne dane a ďalšie

Zdroj: IFP

Makroekonomický vývoj nadhodnotil príjem daní o viac ako 800 mil. eur. Skutočnosť za rok 2022, ktorá nebola v čase tvorby prognózy ešte známa, dopadla horšie ako sa predpokladalo. Nominálne makroekonomické bázy boli v roku 2023 nižšie aj z titulu poskytnutej energopomoci, ktorá zamedzila výraznejšiemu rastu cien energií a tým spomalila infláciu. Nižšie rasty sú pri mzdovej báze, čo znížilo príjmy z DPFO zo závislej činnosti a sociálnych a zdravotných odvodov. Nižší rast nominálnej spotreby domácností znížil očakávané príjmy z DPH. Reálne ukazovatele sú mierne lepšie ako očakávania. Úroková miera pokračovala v raste aj v roku 2023, kedy vzrástla viac ako štvornásobne. To sa čiastočne premietlo aj do vyššieho výnosu zrážkovej dane.

Graf 2: Porovnanie odhadov a skutočností vybraných makrobáz v roku 2023 (naľavo) a vývoj úrokovej bázy (napravo) (rasty, v %)

*Vrátane medzispotreby a investícií

**Mzdová báza = priemerná mzda * zamestnaní podľa evidenčného počtu * 12

Zdroj: IFP

Efektívna daňová sadzba zvýšila príjmy o viac ako 400 mil. eur predovšetkým vďaka vyššej ziskovosti podnikov. Výnos dane vzrástol medziročne o 11 %, čo presiahlo rast makroekonomickej bázy. V prípade ostatných daní došlo k poklesu. Efektívna sadzba DPH poklesla v roku 2023 po vysokých úrovniach z obdobia pandémie. Nižšie plnenie sa dotklo aj výnosov daní z trhu práce.

Koncom roka 2022 sa prijala nová legislatíva, ktorá do odhadov zahrnutá nebola. Viac príjmov do rozpočtu prinieslo zmrazenie odvodov do II. piliera, zvýšenie spotrebnej dane z liehu, zavedenie minimálneho poistného na zdravotné odvody, či zdanenie nadmerných príjmov elektrární. Naopak, výpadok príjmov spôsobilo zníženie sadzby DPH na gastro, vleký a športoviská, odpustenie sociálnych odvodov zamestnávateľa za zamestnancov v potravinárskom priemysle a zrušenie koncesionárskych poplatkov RTVS (detailné informácie sú v Tabuľke 2).

Tabulka 2: Vplyv legislatívy zahrnutej v prognóze a novej legislatívy (ESA2010, mil. eur)

	Odhad	Skutočnosť	Rozdiel
Legislatíva zapracovaná v prognóze	-64	-58	6
Postupné navyšovanie sadzby do II. piliera	-346	-349	-3
Zvýšenie spotrebnej dane z tabakových výrobkov	259	268	9
Prvotná implementácie IFRS 17 pre poisťovne	23	23	0
Nová legislatíva (nezapracovaná v prognóze)	0	-20	-20
Zmrazenie odvodov do II. piliera na 2 roky	0	50	50
Zvýšenie sadzby SD z liehu o 30 %	0	40	40
Poplatok za komunálny odpad - zvýšenie sadzieb od 1.1.2023 podľa VZN	0	36	36
Zmena sadzieb daní z nehnuteľností podľa VZN od 2023	0	32	32
Prijem z odvodu z nadmerných príjmov - elektrárne	0	30	30
Minimálne poistné zo zdravotných odvodov	0	20	20
Zdanenie dlhopisov emitovaných domácimi emitentmi na zahraničných trhoch	0	4	4
Daň z ubytovania - zvýšenie sadzieb od 1.1.2023 podľa VZN	0	3	3
Oslobodenia lekárov - cestovné náklady na kongresy	0	-1	-1
Odvody z hazardných hier	0	-5	-5
Nájomné bývanie - DPH 5%	0	-9	-9
Reforma 2. piliera 2022 (automatický vstup a zníženie poplatkov)	0	-11	-11
Odpustenie sociálnych odvodov zamestnávateľa za zamestnancov v potravinárskom priemysle	0	-24	-24
Zrušenie koncesionárskych poplatkov	0	-35	-35
Trvalé zníženie sadzby DPH na 10% na gastro, vleky, aquaparky a športoviská	0	-149	-149
Solidárny príspevok z nadziskov (70% na rok 2023)*	0	0	0
Celkové legislatívne vplyvy	-64	-78	-14

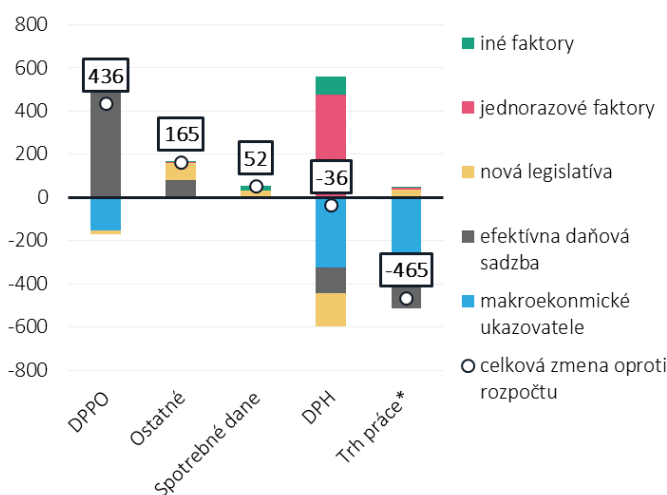
Pozn: * Solidárny príspevok za rok 2023 nakoniec nebol zaplatený

Zdroj: IFP

Z jednorazových a ostatných faktorov má pozitívny vplyv na príjmy najmä energopomoc domácnostiam, ktorá sa prejavila na vyššom príjme z DPH.

Analýza vplyvov podľa daní

Graf 3: Vplyv jednotlivých faktorov na vybrané dane (v mil. eur)

*Trh práce – zodpovedá daniam naviazaných na trh práce, konkrétne DPFO a sociálne a zdravotné odvody

Zdroj: IFP

Výnos **dane z príjmov právnických osôb** je vyšší o 436 mil. eur než sa predpokladalo. Očakávania týkajúce sa spomalenia ziskovosti firiem sa nenaplnili a medziročný rast dane opäť prekonal 10%. Firmy ťažili aj v roku 2023 z rýchleho rastu spotrebiteľských cien, ktorý prevýšil rast mzdových nákladov a tak nafúkol zisky. Z významných sektorov sa darilo najmä firmám z oblasti energetiky, a tiež firmám z finančného sektoru a sektoru stavebníctva.

Výnos DPH bol len mierne nižší ako sa rozpočtovalo. Slabší makroekonomický vývoj, znížená efektivita výberu dane a aj nová legislatíva (nižšia sadzba dane na gastro, vleký, aquaparky a športoviská) znížili celkový výnos dane. Tieto výpadky boli kompenzované poskytnutou energopomocou domácnostiam a čerpaním prostriedkov z Plánu obnovy a odolnosti, ale aj inými faktormi vo forme splátok vybraného podnikateľského subjektu neuhradené v minulých zdaňovacích obdobiach.

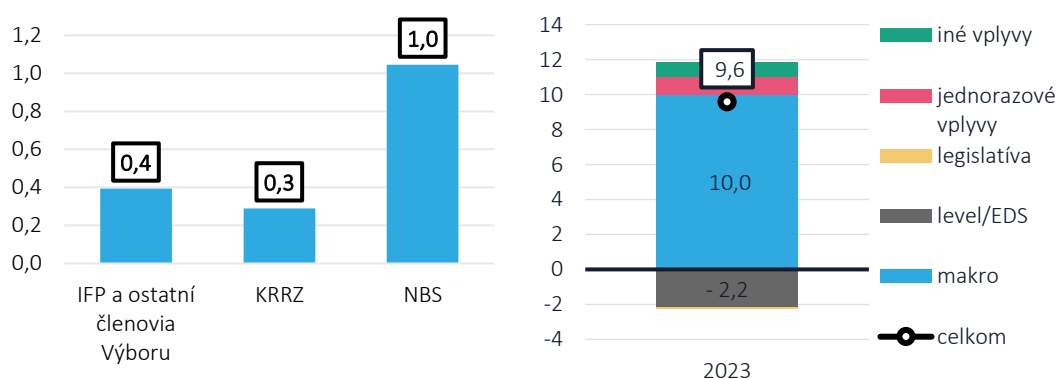
Výnos **daní a odvodov z práce** nedosiahol prognózované hodnoty. Za nižším výnosom je jednak nižší rast miezd a nižšie plnenie počas roka, ale aj nadhodnotené odhady vplyvu zmien v daňovom bonuse na dieťa z roku 2022, ktoré sa v prognóze preniesli aj do roku 2023. Pozitívne na výnos odvodov vplývali niektoré legislatívne opatrenia nezahrnuté v pôvodnej prognóze.

Hodnotenie prognózy

IFP každoročne hodnotí v súlade so štatútom presnosť prognózy, z ktorej vychádzal schválený rozpočet verejnej správy. Odhad bol posúdený všetkými členmi Výboru ako realistický. Odchýlka odhadu od skutočnosti je na úrovni 0,4 % odhadovaných príjmov.

Zároveň sa hodnotia aj prognózy jednotlivých členov Výboru. Väčšina členov Výboru sa plne stotožnila s odhadom IFP. Vlastnú prognózu prezentovala len KRRZ a NBS. Vyhodnotenie prognózy jednotlivých členov Výboru je prezentované v Grafe 4.

Graf 4: Hodnotenie odchýlky prognóz členov Výboru (v % odhadovaných príjmov)³ **Graf 5: Rast daňovo-odvodových príjmov, 2023 vs. 2022 (v %)**

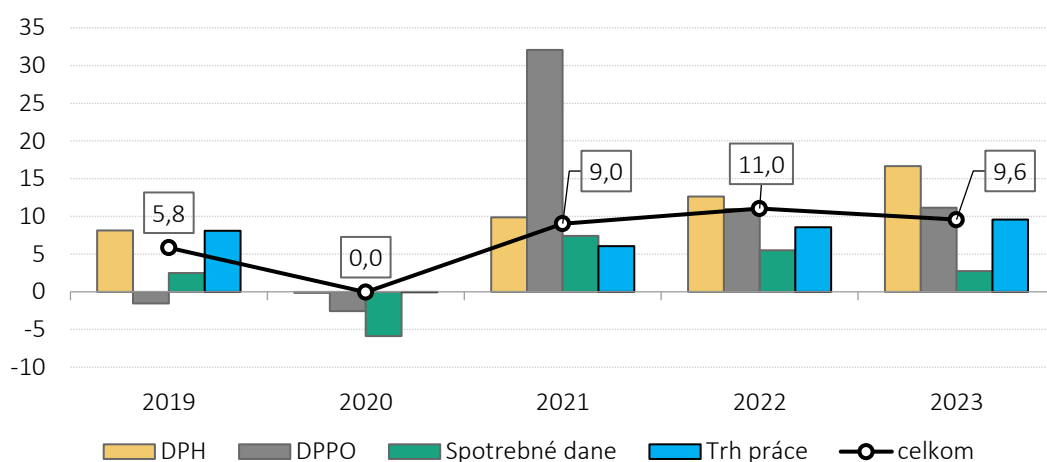
Zdroj: IFP

³ Kladná odchýlka znamená, že prognóza podhodnotila skutočnosť.

Medziročné porovnanie výnosov daní a odvodov (2023 oproti 2022)

Medziročné príjmy z daní a odvodov vzrástli v roku 2023 o 9,6 % (3,4 mld. eur) (Graf 5). Za nárastom rast je najmä vysoký rast nominálnych makroekonomických ukazovateľov vplyvom inflácie a jednorazové a iné vplyvy (najmä z DPH). Efektívne daňové sadzby mierne medziročne klesli, pretože medziročné rasty daní a odvodov nekopírovali v plnej miere rast makrozákladní. Rast celkových daňových príjmov síce nedosiahol úroveň z predchádzajúceho roka, avšak stále je v dlhodobom merítke medzi najvyššími (Graf 6). Je za tým korporátna daň, ktorá si udržala vysoký nárast aj v roku 2023, DPH, ktorej rasty sa v posledných 3 rokoch vyšujú a taktiež dane z práce.

Graf 6: Porovnanie rastov vybraných daní a odvodov v rokoch 2019 až 2023 (v %)

Zdroj: IFP

Zdrojové údaje sú dostupné na [Úložisku](#)

Materiál prezentuje názory autora a Inštitútu finančnej politiky, ktoré nemusia nevyhnutne odzrkadľovať oficiálne názory Ministerstva financií SR. Cieľom publikovania komentárov Inštitútu finančnej politiky (IFP) je podnecovať a zlepšovať odbornú a verejnú diskusiu na aktuálne ekonomické témy. Citácie textu by sa preto mali odkazovať na IFP (a nie MF SR), ako autora týchto názorov.